

תקציר

הפרעת קשב ופעלתנות יתר (ADHD) היא אחת ההפרעות המנטליות הנפוצות ביותר בילדות ובגיל ההתבגרות, שילוב מוזיקה עם קריאה הינה תופעה שחלק מהילדים מדווחים עליה, כמסייעת לריכוז. מטרת המחקר היא בחינת ההשפעה של סוגי מוזיקה שונים על מידת הבנת הנקרא, בקרב ילדים שאובחנו עם ADHD. במחקר זה, אשתמש בסוגי מוזיקה שונים, כדי לבדוק כיצד מוזיקה לסוגיה משפיעה על הבנת הנקרא בקרב ילדים עם ADHD ואבחון את השפעת המוזיקה על ויסות המערכת האוטונומית ואת השפעת ויסות המערכת האוטונומית על מידת הבנת הנקרא.

המחקר נעשה בשני שלבים. בשלב הראשון נעשה מדגם של מתבגרים צעירים ($N=20$; 70% בנים; גיל ממוצע = 12.05, ס"ת = 1.18) שכלל תלמידי כיתות ו' (50%) וז' (50%) שאובחנו עם הפרעת קשב ופעלתנות יתר (קבוצת ADHD; $n = 10$), ובני גילם עם התפתחות טיפיקלית (קבוצת ביקורת; $n = 10$, בהתאמה לפי מגדר וכיתה), שהוצאו מאוכלוסיית המחקר לאנליזת הנתונים הראשונית. בשלב השני - המדגם כלל 50 משתתפים דוברי שפת אם, בגילאי מתבגרים צעירים עם אבחון של הפרעת קשב ופעלתנות יתר, ללא כל הפרעת למידה נלווית ($n = 25$; 60% בנים; גיל ממוצע = 10.28, ס"ת = 1.22) מאזור עירוני בדרום מרכז ישראל. קבוצה נוספת של מתבגרים צעירים טיפיקלים נדגמה מאותו אזור מגורים כקבוצת ביקורת ($n = 25$; 39% בנים; גיל ממוצע = 10.44, ס"ת = 1.74).

המשתתפים נבדקו בקריאה בקול רם עם וללא מוזיקה, תוך בדיקת מדד שונות קצב הלב (HRV). ההשערות היו שקריאה בליווי מוזיקת רקע תשפר את הבנת הנקרא של מתבגרים עם הפרעת קשב ופעלתנות יתר ותפגע בביצועים של בני גילם עם התפתחות טיפיקלית, בתנאים של מוזיקת רקע, מתבגרים עם הפרעת קשב ופעלתנות יתר יראו ירידה קטנה יותר ברמת ה-HRV הממוצעת, בהשוואה לבני גילם עם התפתחות טיפיקלית.

ובתנאים של מוזיקת רקע, משתתפים עם ירידה קטנה יותר ברמת ה-HRV הממוצעת ישפרו את הביצועים בהבנת הנקרא, בהשוואה למשתתפים עם ירידה גדולה יותר ברמת ה-HRV הממוצעת (ללא קשר לאבחון ADHD). ההשערות אוששו וחוזקו על ידי תיאורית הקשב הסלקטיבי.

למחקר חשיבות תיאורטית ויישומית. תיאורטית, הרחבת הידע הקיים אודות הפרעת קשב ופעלתנות יתר, ע"י מספר חידושים: האחד, העלאת האפשרות להתאמת מוזיקה לצורך הקלה לימודית לילדים בעלי ADHD, השני, מציאת קשר בין העומס הקוגניטיבי, למערכת האוטונומית כלומר, המחקר מצא שניתן לוסת את המערכת האוטונומית בעזרת תוכנית התערבות במוזיקה כך שילדים עם ADHD שיפרו את יכולת הקריאה תוך איזון המערכת האוטונומית. מבחינה יישומית, העלאת המודעות לקשר הנוירולוגי והקרדיולוגי, באמצעות המערכת האוטונומית ומציאת כלי קידום לילדים עם הפרעת קשב ופעלתנות יתר.

מילות מפתח: הפרעת קשב ופעלתנות יתר (ADHD), שונות קצב הלב (HRV), המערכת האוטונומית.